

ključke. Lakše je svakako opisivati stvarnost, psihološki ili etički pristupiti činjenici nego stvaralački zahvatiti problem i odgovoriti na mučna pitanja. Iako su pristup i opća impostacija u ovoj raspravi dosta egzistencijalno zahvaćeni, misaona razrada i konačni zaključci dobrim dijelom ostaju nedorečeni. Mučnina smrti i njezin »smisao« odviše su bolni, da bi se u jednoj raspravi mogla zadovoljiti nemirna pitanja koja se tako spontano nameću. No unatoč tim poteškoćama koje za sobom povlači tema smrti, Fučekova je studija vrlo studiozna i informativna. Čitatelja će se sigurno posebno dojmiti gledišta protestantskih teologa o prekogrobnom životu, zatim, u vezi s tim, biblijska gledišta i novija tumačenja katoličkih egzegeta o odnosu pojmova duša—tijelo. Teološki je, međutim, najzanimljivija Borosova teorija o vrhuncu ljudske zrelosti i slobode u času smrti i u tom smislu stara Kajetanova misao o finalnoj odluci čovjeka i konačnoj opciji na smrti.

Poslije svega što smo spomenuli, valja otvoreno potvrditi da je ova Fučekova knjiga vrlo aktualna i zanimljiva. Čitatelji će bez sumnje naći u njoj dosta spoznaja i informacija o današnjim ključnim pitanjima ili, bolje, dovoljno poruka i tumačenja koja su potrebna i korisna svakom kršćanskom intelektualcu. Spomenimo također da ova treća Fučekova knjiga — najukorjenjenija u ovo naše misaono i duhovno podneblje — daje preglednu, sintetičku sliku svih postkonzilskih i uopće današnjih duhovnih kriza i problema. Možda joj je u tome prednost i nedostatak. Prednost: što nas dovoljno informira o općim prilikama i ključnim pitanjima našega svijeta; nedostatak: što se u tom općem razglabanju i zaključcima pomalo gubi ona stvaralačka izvornost koja je inače temeljna vrijednost i zanimljivost svakog djela.

Što se tiče stila i jezika, možemo općenito kazati da su dovoljno čisti i jasni. Možda se može koji put primijetiti utjecaj stranih izričaja na naš hrvatski iskaz (na pr. *mnogi od katolika* umjesto *mnogi katolici*), ali to je vrlo rijetko. Nešto češća je upotreba riječi koje u stvari pripadaju srpskom načinu izražavanja (na pr. *dozvoliti* umjesto *dopustiti*, *dostatan* umjesto *dovoljan*, *iskušenje* umjesto *kušnja*, itd.), zatim rabljenje stranih riječi i u slučaju kad imamo lijepu hrvatsku riječ (na pr. *sistem* umjesto *sustav*, *citirati* umjesto *navoditi*, itd.). Spomenuo bih ovdje još — iako je to uobičajeno i u drugim našim izdanjima — upotrebu posvojnog pridjeva njezin u obliku *njen*, *njena*... umjesto hrvatski pravilnoga *njezin*, *njezina*, itd. No sve su to manje-više iste pogreške koje se provlače kroz sva naša izdanja. Propust je to škole i današnjeg sustava učenja hrvatskog jezika. Često je nemoguće u našim rječnicima i pravopisima pronaći onaj pravilni oblik ili riječ.

NOVO I STARO

(Radovan Grgec, *Novo i staro*, HKD sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1973)

Živan Bezić

Možda nikada nismo toliko trebali trijeznih i uravnoteženih knjiga kao što ih trebamo danas; knjiga kojima nije do toga da budu ni »lijevo« ni »desno«, ni »napredne« ni »integralističke«; koje nisu zastavonoše bilo kakve ideologije u Crkvi ili izvan nje; kojima je istina, a ne osobno opredjeljenje, jedino i glavno mjerilo rasuđivanja. Knjiga napisanih srcem pravednika, razboritošću umnika i žarom vjernika. U takva djela spada i knjiga *Novo i staro*, koju nam je poklonio prof. Radovan Grgec.

Uravnoteženost, objektivnost, jasnoća i služba istini — to su glavne odlike ove skromne knjige. Kao što joj i samo ime kaže, ona poštuje i »novo i staro«, ako su, i ukoliko su, u službi Istine. Nije joj namjera da promiče neku novu teologiju, a niti da fetišizira neku tradicionalnu, već da jednostavno i objektivno ukaže na neprolaznu vrijednost kršćanstva i potrebu traženja uvijek novih putova. Pisac se nije bojao »otvoreno i jasno reći da u kršćanstvu postoje

trajne religiozne vrijednosti i da je u prilikama općega relativizma i dezorijentacije potrebnije nego ikada svjedočanstvo vjernosti, svjedočanstvo jake, žive i nepokolebive vjere u Isusa Krista i njegovu Crkvu» (str. 6).

Ako želimo upoznati autentični duh Koncila, onda se možemo mirne savjesti prepustiti mislima ove knjige. Ona stoji potpuno na njegovoj liniji i često se poziva na njega. Nadahnula ju je iskrena ljubav prema Crkvi i duboka težnja da pomogne braći ljudima u njihovim egzistencijalnim dilemama. Odiše pravim katoličkim duhom, prožeta je istinskim humanizmom, a napisana je lijepim hrvatskim jezikom. Potpuno odgovara stoljetnoj tradiciji njezina izdavača HKD sv. Cirila i Metoda.

Knjiga pokazuje široki raspon religioznih, pedagoških, književnih i socijalnih interesa svog auktora. U programatskom članku *Novo i staro* pisac smjelo i trijezno traži pravi Kristov put na naspućima suvremenog pluralizma, izbjega-va nametnute ekstremne polarizacije. *Evandeojski vidici* pokazuju da »srce kršćanstva kuca u malima, siromašnima i poniznima« (str. 15). Sveci, »najljepši primjer čovječnosti« (25), posebno privlače našu pažnju, blizi su srcu pisca. Veoma je simpatično da jedan laik onako visoko vrednuje svećenički celibat. S punim pravom je stavljen na tapet problem laikata u Crkvi i vrijednost dijaloga uopće. Poglavlje o mladima zanimljivo je po svojim konstatacijama i rezultatima provedenih anketa. Auktor nam otkriva svoje književne sklonosti i preokupacije u raspravama *Riječi* i *Riječ književnika*. No nije zaboravio ni »one s ruba«, gdje se je sjetio seljaka, prave pastorčadi modernoga društva.

Baš zato što je knjiga napisana vrlo lijepim jezikom i stilom, neugodno me se dojmila na dva mjesta (str. 47 i 62). Tamo je — ne znam kojim slučajem — upala riječ »pubertetlija«. Ona je, na žalost, veoma česta u našoj publicistici. Smije li jedna takva jezična nakaza (u stilu sličnih: fakultetlija, filmađija, sudija, itd.), filološki bastard, skrpan od latinskoga korijena i turskog nastavka, naći mjesta u hrvatskom jeziku? Ako već ne ćemo uzeti u obzir našu krasnu domaću riječ »zóran« za dječaka koji se nalazi u dobi sazrijevanja (pubescere: sazrijevati!), onda bi bilo pravilnije ostati na latinskom izvorniku i pisati »pubescent«.

No, dakako, ova uzgredna jezična opaska ne umanjuje veliku sadržajnu i umjetničku vrijednost djela kojim nas je podario prof. Grgec. Njegova bitna važnost je u piševoj poruci: Krist u svojoj Crkvi jest jedina nada svijeta!

RIZNICA SPLITSKE KATEDRALE

(*Deša Diana, Nada Gogala, Sofija Matijević, Riznica splitske katedrale. Izdanje Muzeja grada Splita, sv. 19, katalog zbirki I, Split, 1972*)

Josip Ante Soldo

Umjetnički predmeti metala, tekstila ili knjiga, smješteni u prašnjave ormare ili, još gore, razbacani po kovčezima, mrtvi su materijal. Pa i onda kad su samo izloženi znatiželjnom oku posjetioca, nisu još u potpunosti svjedočanstvo. Tek kad su muzejski eksponati, uz izložbene police popisani u stručnom inventaru, onda oni ne svjedoče samo o svrsi kojoj su služili nego i o cjelokupnom životu mjesta i vremena u kojem su nastali.

Upravo to nam otkriva objavljeni inventar Rizinice katedrale u Splitu.

Suvišno je naglašavati koliko je bilo potrebno truda što su ga uložile članice Muzeja grada Splita da bi konačno bogata, makar za nas, splitska Riznica dobila stručni inventar. Trebalo je odrediti dataciju svakog predmeta, a i njegovu provenijenciju, što je veoma teško jer su u nas retardacije česte, a arhivski materijal nedovoljan. Upravo stoga su autorice uz literaturu morale pregledati